

BAJTÁRSI LEVÉL

1961. XIV. évf., 11. sz. levél. 81. oldal. Utrecht, 1961. nov. 10.

VÉREN ÁT - A DÖNTŐ SZÓIG!

Hazánkat 1956 nov. 4-ével szovjet hordák özönlötték el, és barbár rombolás után kerékbe törték a már kivívott Szabadság-ot!

A művelt Nyugat és a Bering-szoroson át a Szovjettel egész közelségben levő Egyesült Államok ugyanakkor azt latolgatták, hogy miért is nem lehetnek a forró helyzetből: ... távolabb?

Az Egyesült Nemzetek Szövetsége akkor és később is frázisos ígéretekkel hangoztatott, és a bűnös tehetetlenségnek fokozatosan adta a tájékozódását.

Elmondhatjuk, hogy az említett Szövetségben ülészek többségének valósággal megváltást hozott: a Szuezi "közjáték"! A túlbuzgó, de inkább kétes jellemű főtitkár egy-lettőre oda is repült (csoda, hogy már akkor le nem zuhant), és a magyar ügy szomorú véget ért. Mert sok tízezer vérünk Nyugaton való befogadását, vagy a Vörös kereszt és egyéb juttatások sok ezer tonnáért (melyet 95%-ban kommunisták élveztek) ugyan minek is nevezhetjük?

Magyarország elvérzett, - a nyugati kereszténység és a szabadvilág szeme láttára!

A XVI. század első negyedétől kezdve, másfél évszázadon át, a török kérdés foglalkoztatta és félemlítette az általában tenni akaró pápákat és a jó-részt közönyös uralkodókat.

Most, a szovjet kérdés, a sokféle nagy találmány útján egy táborba tereli az élni akaró Nyugatot.

Valamikor, a II. világháborúban "mindenáron" győzni akartak, viszont a Szovjetben "törököt" fogtak, mely őket már nem eresztí el!

Hruscsev, a béke alapostola mindenütt ott van. Ha akarja bohóckodik, vagy a sértődöttet adja, sőt az asztalt is veri a cipőjével, hisz, soha nincs, aki rendre utasítsa.

Hruscsev, a valamikori néger rabszolgatartásnál rosszabbat eszelt ki, mert amnyi országot tart kényszer-terrorjában, melyeknek lakossága az övének fele.

Ez a megháborodott diktátor az 1956. októberi magyar szabadságharcot a világ előtt egyszerű lázadásnak minősítette, melynek megszüntetése - szerinte - az ő kötelessége. Belügynek hangsúlyozta azt, amelyhez így beleszólása rajta kívül senkinek sem lehet.

Az 1956. okt. 23-ával spontán kirobbant nagy szabadságharcban 20.000, főleg fiatal áldozta az életét, viszont az ENSZ. meghunyászkodó gyöngegsége folytán még további ezreket végeztek ki a börtönön keresztül, és még több ezret deportáltak a Szovjetunióba.

A Szovjet barbár voltát és önkényes eljárását kellene most az egész világnak odadörögni! De azt is, hogy Gagarinokat és Titovokat egy uralkodó sem fogadhat, mert a Szovjet - amióta a sarlós-kalapácsos vörös zászlóval az Istent is megtagadta - komolyan építő és emberiséget jellemző munkában nem vehet részt!

A szegedi egyetemisták 1956 októberében 16. pontban fogalmazták meg azt, hogy miképpen lehetne emberi módon élni!

És Hruscsev -Gagarin és Titov elött- 1961 augusztusban így kérkedett: "Mi megsemmisíthetjük a világot!"

Szabadság és rabszolgaság, építés és rombolás, élet és halál gondolata küzd a Nyugat és a Szovjet határ mesgyéjén. Olyan ellentétek ezek, melyeket a ko-existenciára és a békére hivatkozva áthidalni sohasem lehet.

Nyugatnak kell a tettel azonos döntést meghoznia, hogy a kommunista cár megdöbbenjék és elöretolt hadállásait feladja, így magát Berlint is!

oooOooo

Anonymus.

HAJRÁ!

Hajrá, táncoló végzetparipám!
Hajrá, a mélység most következik,
Hová a tunyák, restek, kétkezők
Lusta serege eltemetkezik.

Hajrá, ne sajnáld izmod és szűgyöd!
Repüljünk át ez irtó mély fölött.
Ott lent a mélyben nincs harcikézség
E csunya, romlott tespedők között.

Hajrá, tajtétkzó végzetparipám!
Hajrá, patáddal verj porfelleget!
Ne lássuk ezt a romlott világot,
Ezt a remegő, rusnya sereget.

Hajrá, prűszkölő szilaj végzetem,
Kinek nyergében nincsen pihenés!
Hajrá, mert Isten terve végzetünk,
Végcélhoz érnünk az időnk kevés.

Hajrá, félúton nincsen eredmény,
Vagy örökélet, vagy hősi halál.
Arra, ki ott lent eltemetkezik,
Isten jövője reá nem talál.

Hajas István.

oooOooo

FÉLJÜNK TOVÁBB IS A III. VILÁGHÁBORÚTOL...?

Nagy Imre, 1956 nov. 4-ének hajnalán rádióan, az alábbi felhívással fordult a magyar néphez és a világ közvéleményéhez:

"Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népröztársaság minisztertanácsának elnöke! Ma hajnalban szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt. Csapataink harcban állnak. A kormány helyén van. Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével."

Aztán csönd a rádióban, de fokozatosan erősbödő ágydörrenések, s a sírfal halált osztogató, láncaltapas orosz tankok fűlsiketítő csikorgása Budapest utcáin. Szemben velük, jórészt kézi fegyverekkel s benzines üvegekkel, az alig pár napja kivívott szabadságot védő magyar harcosok. A küzdő magyarok rádióján óránként megismételt S.O.S. felhívás a szabad világhoz: Segítetek! Amikor pedig a főváros területéről kiszorultak a még életben maradt szabadságharcosok, a vidékről, utoljára Dunapanteléről, majd a Bakonyból ismételték meg segítséget kérő kiáltásukat!

De mindez és magyar részről minden áldozat hiábavalónak bizonyult: Nyugat nem segített, mert egy kis nemzet szabadságáért nem kockáztathatja meg a III. világháború kitörését.

A háborútól való félelem uralta a szabad világ vezetőit és közvéleményét akkor és ma még jobban, mert ezt sikerült a Szovjetnek fenyegetéseivel pánikszertívő fokozni.

És a szemérmetlen "elvtársak" az utóbbi öt esztendő alatt előrelépegettek Tibetben, Cubában, Laosban, Berlinnél, Dél-Koreában, s talán majd Kongóban is. De talán lassú a tempó, avagy Hruscsevnek belpolitikai nehézségeket is kell leküzdenie, s ezért egyoldaluan -meggzegve az erre vonatkozó nemzetközi megállapodást- elkezdette az újabb atomrobbantásokat, sőt az 50 megaton erősségű bombát is felrobbantatta. Mi ez, ha nem a való-

ságos, rettegett világháború elindítása? Nem áll ugyan szemben az ember az emberrel, a test a test ellen nem küzd, de az önkényes robbantások útján a levegőben növekvő rádió-aktivitás és az atomfelhőkből kicsapódó, szennyező pernye éveken át és nagy területen millió és millió ember életét olthatja ki! A minden vörösök cárjának -propaganda szölmái ellenére nem számít több millió emberi élet elpusztulása, de talán a Nyugatnak még igen...

Nem elégséges a robbantások elleni tiltakozás, hanem az alapok szorgos keresése a szovjettel való tárgyalások útjáni megegyezésre, mert a jól megépített bunkerek is csak ideiglenesen védjenek a már elindított forró háborúban!

Cselkedni kell, amíg nem késő! Egy szovjet elleni általános gazdasági blokádnak még eredményt hozhat, de az azzal való további kereskedelem, kultur-egyezmények stb. azt eredményezhetik, hogy Hruscsev még a loo megaton erősségű bomba robbantásával is folytathatja-hadüzenet nélkül a szabad világ még meglevő erkölcsi és anyagi erőtöbbletének felmorzsolását a végső győzelemig!

oooOooo (y-8)

FELVIDÉKI EMLÉK.

Nem is olyan régen volt 20 esztendeje annak, hogy a Felvidék egyrésze megszabadult bitorlótól. Az erre való visszaemlékezésnek szeretnék emelni egy kis emléket.

A parancsot 1938 nov. elején kaptuk, hogy a Felvidékre való bevonulás végett az osztály székhelyén jelentkezzünk. Én is örömmel indultam oda. Ott jó párnapi várakozás után megtörtént a beosztásunk. Sokan jöttünk össze Bajtársak, kik hosszú évek óta már nem láttuk egymást. Jól esett ebből a szempontból is az összpontosítás.

A hajnali órákban, 1938. nov. 10-én teherautókon elindultunk a trianoni határ felé. Ott egy határszéli kis községben vártuk a továbbiakat. Az egész környék tömve volt már katonasággal. Nov. 11-én reggel korán ébresztő és sorakozó. A parancs szerint századunk a honvédség után menetelt, hogy a mintegy 6 Km-re levő megyei városba bevonuljunk. Közben csak két kisebb községet érintettünk. Mindenütt diadalkapuvál vártak bennünket. Ez a táj szín magyar volt, és a két falu lakossága pompás magyaros öltözetben fogadott bennünket. Megállás ezekben nem volt. Különös örömmel menekeltünk tovább, hogy Hazánk egy ősi részét birtokba vehessük, amit egy cselző, armény ravaszsgal és az igazság meghamisításával Trianonban odaítéltek régi ellenségünknek, a cseheknek!

Most az emlékezéskor felrövell bennem az akkor csodálatos és döbbenetes szép valóság úgy, ahogyan azt átéljük.

A város szélén végeláthatatlan tömeg. Az előttünk elvonuló már tenyérynyi vastagságú virágos tőpiportak a porba, de még nekünk is jutott egy-egy őszirózsa a tollforgó mellé.

Az Urísten is kedvezett e napon az időjárással, mert olyan erőfényes meleg időt adott, hogy a felszerelt hátibörönd nagyon nyomta a vállunkat. A nap történelmi jelentősége folytán azonban semmi fáradságot nem éreztünk, és kemény, katonás magatartással haladtunk az előírt útvonalon.

Közben említem meg, hogy a háború előtt ebben a városkában a csendőrség teljesítette a közbiztonsági szolgálatot.

Amikor a szélső házaknál észrevett a tömeg, valaki elkiáltotta: "Jönnek a csendőrök"! Leírhatatlan érzéssel tapasztaltuk, hogy a városka egész lakossága felénk hömpölyög, hogy meggyőződjük: valóban mi vagyunk? Közrefogtak bennünket, és a kezükben megmaradt virágot nyújtották felénk. Itt már nem lehetett lépést tartani, mert mindenki akart magának egy csendőrt. A csőkből, ölelésben benne volt az a határtalan öröm, mit közel 20 évi távollétünk alatt nélkülöztek csak azért, mert az Urísten magyarnak teremtette őket.

Megérkezünk a város főterére olyan különös érzéssel, mit addig soha nem éreztünk. Ott kezdődött az ünnepség. Azonban zokogásba fult minden az örömtől, s mi is sírtunk, mert lehetetlen volt visszatartani könnyeinket.

Az ünnepség után megkerestük a régi csendőrlaktanyát. Olyan állapotot találtunk abban, mit elképzelni sem tudunk. Mindenütt szemét, és az egész laktanya úgy nézett ki, mintha ott betörők jártak volna és mindent magukkal is vittek. Leszerelték az ajtó- és ablaktilincseket, ki-tépték a falból a villanykapcsolókat és a vezetékét is.

./.

Sebtiben kitakarítottuk a szobákat, asztalokat, és székeket szereltünk kölcsön. Estére ágyat vetettünk szalmából, és hosszú napokon át ez volt a fekhelyünk. Ezen az éjszón 17-en maradtunk.

Másnap -térkép szerint- birtokba vettük az érskörletet. Egy törzsőrmesterrel egyik félreeső kisközségbe elsőnek vonultunk be. Vártak már bennünket. A kis falu is kitett magáért. A diadal kapunál, a község bejárata előtt, éjjel-nappal az egész lakosság talpon várta, hogy mikor vonul be valamely katonai alakulat. A bevonulókat ketten képviseltük. Hogy milyen volt ez? Most így az idők távlatából az erre való emlékezés szinte álomszerűnek tűnik: Szín magyar volt az egész község lakossága, és a fogadtatásban visszatükrözte a hitet, szeretetet és mindazt a ragaszkodást, mit a hazaszeretet példáz egy ezredév óta a hovatartozandóság jegyében a Duna-Tisza tájon!

Már említettem, hogy e város belterületén is, a háború előtt, a csendőrség teljesítette a közbiztonsági szolgálatot. Az érvényes törvényeink szerint megyei városokban most a rendőrség volt erre hívatott. Amikor a sötét acélkék ruhás rendőröket meglátták, tiltakoztak, hogy tűzoltókra nincsen szükségük, mert azokkal rendelkeznek. Hosszú hónapokon keresztül a panaszosok csak az érsre jöttek. Mi udvariasan felvettük a panaszukat, és a rendőrséghez továbbítottuk. Egy teljes év telt el, hogy a lakosok meggyőződjenek arról, miszerint a rendőrség is a szíven viseli panaszuk elintézését, mint azt valamikor a mi elődeink tették.

Az érsi élet csak sok zökkenővel indult meg. Egyik legnagyobb problémánk volt az étkezés. Az első napokban még vendégek voltunk, mert ugyszólván minden este beállítottak hozzánk a város tisztesebb polgárai: "az aranyparasztok". Elnevezésüket onnan kapták, hogy az Arany János utcában laktak. Mindegyikük tehetősebb gazdálkodó volt, és a várost félkörben övező hegyeken-halmokon több hold szőlő-tulajdonosok. Magukkal hoztak egy-egy szatyor sonka-kolbászt, meg egy demijon bort, s a napi étkezési gondokat ezek feleltették. De lassan el is maradtak, mert nekik is megvoltak a mindennapi gondjaik. Az étkezés nagy gondja tehát megmaradt. Terveztünk sót, de kiutat nem találtunk, mert még arra sem volt lehetőségünk, hogy a borotválkozáshoz egy kis vizet melegítsünk.

Kálmánházi Józsi bátyánk is erre az érsre volt beosztva, akkor még őrmester. A Testületnél nagy megbecsülésnek örvendett, mert azok közé a kevesek közé tartozott, kik a veszélyes és terhes szolgálatunkat hívatásnak tekintették. A pénzét közcélokra fordította. Adakozott, ahol erre valóban szükség volt. Édesatyja az I. világháborúban halt hősihalált. A falujában ő emeltetett hősi-emlékművet, és készítettett országzászlót a saját költségén. Szerepelt neve a sajtóban is, ha a Haza oltárára kellett adományozni, s így ismert volt az egész országban.

Izzóbb magyarral kevéssel találkoztam még, ki oly imádságosan tudott beszélni arról, hogy mit jelent magyarnak lenni! Magabiztos megjelenésében úgy testesült a letűnt századok magyarja, ahogy azt szobrászaink megmintázták. Megáldotta az Isten olyan szónoki képességgel is, hogy sokszor mondottuk neki: pályát tévesztett.

A nagy étkezési vitában egyszer csak szót kért. Csak annyit mondott: bizzuk rá az egészséget. Azzal elment hazulról.

Ebben a városban-még régi szokás szerint-rendelkezéseket és hirdetményeket dobszóval adták tudtul a polgároknak. Halljuk egyszer, hogy a kisbíró dobolja: "a csendőrség akar a lakossághoz szólni" a városháza udvarán. Mindjárt gyanítottuk, hogy ez a Józsi bátyánk műve. Páran fogtuk magunkat, és a városházára siettünk, hogy kíváncsiságunkat kielégíthessük.

A városháza udvarán már szorongott a lakosság, ahol a közepen egy dobogó állott. Látjuk ám, hogy Józsi bátyánk a polgármesterrel beszélget, majd nem sokkal később fellépett a dobogóra. Egy pillanat alatt néma csend lett.

Elkezdte beszédét a hatalmas udvart betöltő hangjával:

Magyar Anyák! Magyar Testvérek! Heteken át szorongó szívvel vártuk a pillanatot, hogy egyszer még veletek, Magyar Testvéreinkkel a boldog viszontlátáskor összeölelkezzünk, s együttes erővel építsük tovább a Hazát, mit elődeink századokon át tartó véres küzdelmek után örökségként hagytak nekünk!

Régen vártuk a legszebb parancsot, hogy Trianonban a fajtánkra kényszerített átkos békeszerződés folytán közénk húzott "hazugság határt" átlépve, azt múlttá tehessük!

Most itt vagyunk közöttetek. A fogadtatás gyönyörű volt! Azt

soha ebben az életben nem felejttem el, és nem felejtí egy magyar sem, ki abban résztvehetett!

A mámoros ünnepnapot felváltotta a minden napok gondja-baja. Mi a megszokott családi tűzhelytől messze kerültünk, s így életünk kizökkenést a rendes medréről. Láthatátok Magyar Testvéreim, hogy a leendő fészünköt miként hagyták a csebek. A sok tennivalónk közepette annyi lehetőségünk sincsen, hogy egy levest készíthessünk. Hoztunk magunkkal pár napi élelmet, de azt már régen elfogyasztottuk. Nekünk is enni kell, mert csak így tudjuk teljesíteni a nehéz szolgálatunkat!

Aztán a tömegben lévő asszonyokra mutatva így folytatta: Tudom azt nagyon jól, hogy maga Julcsa-néni egy kenyérral többet dágasztott, mert hitt abban, hogy mi jövőnk! Azt is tudom, hogy maga Mariska-néni egy üveg befőttel többet tett el, mert remélte, lesz kinek adnia! Ugy hiszem, Margit-nénémnek -saját szükségletükön kívül- van az udvarán egy csirkével több, és azt örömmel adja a bevonulóknak!

De tudom nagyon jól, hogy minden magyar Anya ad a kamarájából egy kis szelet sonkát, szalonnát, meg darabka kolbászt éhez Testvéreink!

Mi nem követelünk, hanem az átmeneti állapotunkban enni szeretnénk. Ha úgy látjátok Magyar Testvéreim, hogy ezt megérdemeljük, akkor támogatásokat szívesen fogadjuk.

A beszéd több mint egy órát tartott. Husz év távlatából már nem tudok minden egyes részletre visszaemlékezni, de a lényegét leírtam. Hozzáadni nem szeretnék, mert ez a történes országos viszonylatban is ismertté vált. Az egyik vasárnapi rádióadásban, Kozma Miklós nyug. belügyminiszter, mint a Felvidék aktuális eseményét felolvasta.

Nem kell külön hangsúlyoznom, hogy a beszéd mily hatást váltott ki. Rövid idő múltával népvándorlás indult az őrsz. A kis város minden egyes polgára elhozta a fölöslegéből azt, amit jó szívvel nekünk szánt.

E visszaemlékezésakor szinte átélem a polgárság támogatásának jóleső érzését. Nem volt ez ingyen-ellátás elfogadása, csak a szükség által kényszerített megoldás, "háziilag és költségmentesen", így kivizsgálás sem következett.

Az étkezési problémánk igyermegoldást nyert, aztán a főzési lehetőséget is megteremtettük s a közzgazdálkodás megkezdhetette működését.

D. I. t. őrm. (folytatjuk)

oooOooo

A KISKOCSI.

(folytatás)

Hitüket napról-napra erősítette a tobzódó uralom is, mely kimerült a személyeskedő harcban anélkül, hogy a nép zuhanó életnévőjét megállítani képes lett volna. Amíg a kormány és a párt tagjai egymást hurcolták az akasztófa alá, addig a nép éhségét, szenvedését és nyomorát az ÁVO. embertelen szörnyei "orvosolták", melynek eredményeként szünet nélkül aratott a börtön és a halál. Az irgalmatlan sors megingathatatlanul vitte a magyar népet a Mindenható zsámlóya elé, s a személyi kultuszért harcoló pogányok semmit nem sejtettek, amikor az Istenhez könyörgők előtt felünt egy fénysugár, mely áttörte a magyar horizonton hömpölygő fekete felhőket.

Juliskának, aki munkája befejezte után az iskola kapujában várta gyermekét, olyan volt az az októberi késő délután, mint amikor hírül vette annak elesét, akinek örök hűségét esküdött. Atölelte az iskola kapujában megjelent gyermekét, s a szokott úton haladtak hazafelé. Amikor befordultak az utcájukba, hirtelen géppisztoly sorozat tüze merevítette őket szoborra, melyet egy másik és egy harmadik követett. A kábultságból felocsúdvá, ösztönösen futottak lakásuk felé. A házmaster remegve nyitott nekik ajtót, s amikor azt látta, izgatottan tájékoztatta a körje sereglett lakókat az újabb eseményekről. Csak ekkor tudta meg Juliska, hogy az előző napon mi történt Budapesten, s annak folytatása -a szabadságért folytatott harc- itt is megkezdődött. Lelke szárnyra kapott, s a bensejében fellángolt érzését fiának nyugtatásával igyekezett palástolni, de amikor a vaskos kaput egy golyótól talált hős "Eljen a szabadság" utolsó sőhaja áttörte, az agya elborult, és százakat letipró erővel rohant az ajtónak, mely öklének ütéseitől kitérült.

Az utcán gyílkos golyók fogadták. Pillanatig tájékozódott -s fel nem ismerve a veszélyt- az utca vége felé futott, ahol szinte tébolyodottan terült el a kövezeten.

./.

Kórházba került, ahol napokkal később rettenve ébredt, de boldog mosoly suhant végig az arcán, mert szüleit látta magával szemben.

-Mennünk kell gyermekem, mennünk kell! - hallotta meglepetten anyja ajkáról és szomorú szavakat, miközben értelmetlenül tekintett körül.

-Kórház-... Mit jelentesen ez édesanyám? - kérdezte gyanus sejtelemmel.

-Most ne kérdezz semmit édes gyermekem. Csak gyere gyorsan, ha tudsz, mert... -

Erre az édesapja hajolt le hozzá, s karjai közt talpra állította.

-Bírsz?... - kérdezte sürgető kémmozdulattal.

-En? En nem érzek semmit, de semmit - s közben magához ölelte kesergő gyermekét, követve szüleit a sokasodó látogatók között.

Amikor az utcára értek, már tisztá kép tárult elé az átéltekről és a szerencsétlen jelenükről. Tépelőbb gondolatok marcangolták a szívet, amikor rádöbrent szülei igazára, hogy biztonságot és nyugalmat csak az országhatárán túl nyerhetnek. A szülőket és gyermeke után gondolkozás nélkül kapaszkodott fel a lovas szelőre, melyen elhagyni készültek az országot.

A sok száz menekülő között -bajtársain kívül- barátjai és ismerősei is akadtak Palinak, mely szerencsés véletlen nyomban enyhítette szülei elhagyása miatti bánatát. Az idegen ország baráti szeretete kellemesen lepte meg mindnyájukat, s az egyszerű kaszánya helyiség melege és biztonsága csillapította felkorbácsolt lelkiállapotukat. A biztonságban visszanyert lelki nyugalmuk folytán a tétlenség mázsás kőként nehezedett rájuk. Elhatározták, hogy a kellemetlen érzésen munkával teszik túl magukat. Nyomban felkeresték a kellemeatot, akitől megtudták, hogy új hazájuk nyelvén hogyan mondják: dolgozni.

Másnap már korán reggel talpon voltak, és munkakeresés céljából elindultak a nagy városba. Igen letörte őket a kezdeti reménytelenség, de annál nagyobb volt az örömük, amikor a délutáni órákban az utolsó -bajtárs is munkát talált.

A munkakezdést követő nap estéit a munkában szerzett érdekes tapasztalatok elbeszélésével töltötték, de később mindegyikőjük megtalálta az idegen barátokat is. Pali gyorsan komoly baráti viszonyba csöppent mesterének a két iskolás fiával. A fiúnak ugyanis igen-igen tetszett a felnőt ember, aki a kezdet nehézségeivel küzdve tördelte az ő szép anyanyelvüket. Palinak az volt a meggyőződése, hogy a gyermekeketől sajátíthatja el leghamarabb az idegen nyelvet. A szülőnek pedig módfelett tetszett a Pali fiaik feletti örökösége. Az egészről Pali jutott nagy haszonhoz, mert a játékért, a szórakozásért a gyermekek, az örököségért pedig a szülőket igyekeztek örömet szerezni neki, s közben idegen nyelvű szókinccse is szaporodott.

Tavaszt hirdetett a tiroli hegyek napsütötte lejtőin a kivírtott havasi gyopár. A gyermek-sereg is tavaszt érzett, mert az utcára hordta a tél idején elzárt játékszereit. A sok között különféle volt, s Pali szívét mélységesen megbizsergette, amikor egy-egy ritkább játékot a kis barátai tetszéssel és vágyakozással megbámultak. Egy hasonló alkalommal szinte villanásként rajzolódtott eléje a nagyon régi kiskocsija. A visszaemlékezés megsimogattatta vele a két szöszeke fejet, és beszéd híjján gondolatban biztatta őket: "Várjatok csak kis csemeték, majd lesz nektek ennél különb". S mikor este végigdől az ágyán, lelki szemei előtt már ott lebegett az új kiskocsija.

Még egy hónap sem telt, mikor az egyik vasárnap délután kihúzta a magyaros izlésű lécsős, lépcsős, saroglyás kiskocsit az utcán játszódozó gyermekekhez. A gyermekek csak bámultak, s Pali hiába unszolta őket, még érinteni sem merték a kiskocsit attól való félelmükben, hogy elillan. Végre a házbeli nagyobbik fiú megemberelte magát, s megfogta a kocsi rudját, hogy maga után húzza. Ebben a pillanatban szemben találta magát a délutáni látogatásból hazatérő szüleiével, akik úgy megtorpantak, mintha fenyő-sor nőtt volna a kapujuk előtt. A fiú is igen meglepődött szülei ámulatán, s rosszat sejtve nyögött egy-két szót, miután Palira mutatott, aki boldog mosollyal szemlélte a történeteket. A mester egy pillantást vetett Palira, majd lelépett az úttestre, és onnan is végig mustrálgatta a játékszeret.

A következő napon hangyabollyá változott a mester háza. Ő pedig már kora reggel magához intett kettőt az emberei közül, majd azohoz harmadilnak Palit, és a lakásában minden butordarabot átrendeztetett. E

munka befejezése után intett nekik, hogy kövessék. Pali legnagyobb meglepetésére az ötödik szomszédba vezetett az útjuk, ahol ő lakott a kis padlás-szobában. A ház úrnak üdvözlése után összeszedték a kevéské elnyűtt ruháját, holmiját, és elvitték a mester házába. Ott a mester berakatta velük az egyik pazarul berendezett szobában, és nagy lelki nyugalommal Palira nézett és a szobára mutatva mondta:

-Sie schlafen hier!-

Pali hirtelen úgy elrestellte magát, hogy az arca pirosabb lett a kiskocsi báborszínjére festett lépcsőjénél is, miközben lecsullott a feje, s hátrált vagy három lépést, mintha ezzel akarna tiltakozni. Azt sem tudta, hogy miként jutott át az udvaron a műhelybe, ahol egy újabb meglepetés várta: A kiskocsit pillantotta meg az utcai műhely ablakban, ott gondosan elhelyezve.

A hirtelen rázuhant szép és jó olyan lelkiállapotba sodorta, hogy sírni szeretett volna. Nem volt képes figyelmemre méltatni a műhelyben dolgozókat, akiknek tekintete gyorsan vőn esett reá. A keserűség fojtogatta, és körülbeszorított kézzel már-már indult, hogy a kiskocsit pozdorjává törje és búcsút mond a háznak. Mert miként tudná ő azt megmagyarázni, vagy megértetni velük, hogy az ő lelke még mindig ott szenved a penészes, dohos szalmán vergődő rabok s a legbizonytalanabb jövő miatt aggodalmaskodó szülei és nemzet-testvérei között? S miként azt, hogy lő év után még az őcska vacok is sok neki, a szőnyeges szoba, párnás ágya pedig hihetetlen számára, de meg egy új világ... Gondolataiban megzavarta a mesterének hívó szava. Mire megfordult, már ott is állt mellette, és huncutkás mosollyal hívólag intgetett neki.

Kedvetlenül szót fogadott, és követte a konyhába, ahol a mesterné szelid mosollyal üdvözölte, s közben egy széklet tolt az asztalhoz. A gazda leültette, majd maga is helyet foglalt. A mesterné két poharat és egy üveg bort tett eléjük. A gazda töltött a poharakba, és magyaros szokás szerint koccintással bízatta. Az ital régi, jó magyar bor zamatará emlékeztette. A gazda nyomban megsejtette a férfi redői mögött elsuhant árnyak okát, mert hirtelen felemelte az üveget, és a cinkés oldalára mutatva kérdezte: Ismeri-e?

"Ürmös", olvasta, tekintetét hitetlenkedve a betükön felejtette, majd egy sóhaj után a tenyerébe rejtette arcát. E pillanatban feltárult a konyhaajtó, és több vendég kíséretében a gyermekek törtettek be azon. Vidám jó kedvvel rohantak Palihoz.

A gyermekek és a vendégek érkezése teljesen kizökkentette érzelméből, s a bemutatkozás után egy könnyed fejbőlintással Pali távozni akart. A gazda úgy tekintett rá, mintha keztyűt dobott volna neki, és határozott karlendítéssel visszaparancsolta ülőhelyére. Erre az egyik vendégnő lépett melléje, és tört magyarsággal külön is üdvözölte. A magyar szavak teljesen felcsérelték lelkiességét, és hálásan tekintett mesterére, amiért visszaparancsolta.

Rövid beszélgetés után a mesterné felkérte vendégeit, hogy fáradszónak a szalonba. Pali kérdésben tekintett mesterére, de ő szigorú maradt, s így bekényszerült a szalonba. Ürmösök sorakoztak az asztalon, s a nagy kakukkoló óra ugyanúgy kakukkoló, mint a nagyapjéké. Az első koccintásnak a mesterné is részese volt, de utána eltűnt a vendég-hölgyek társaságában, s csupán a magyarul beszélő maradt vissza, és kíváncsian érdeklődött Paltól. Nem sok szerencsével, mert rövidesen olyan láрма közeledett az udvarból, mintha törökkláncsok rohazottak volna. Hirtelen feltárult a szalonajtó, és azon az "asszonynépség" rontott be a kiskocsival, sok helyeslő fejbőlintás, dicséret s kézszorítás mellett.

Pali újból nehéz helyzetbe került, amiből a vacsorához feltálatl étel mentette ki. A vacsorán résztvettek összes munkatársai, akiket a mester ültetett az asztalhoz. Pali most érezte, hogy igaz szeretetben és megbecsülésben részesül.

Vacsora után az ürmöst felváltotta a kadarka és a kék-nyelű, melyek fogyasztása közben, a vén zenemáquina mellett még a gazda is táncra perdült.

Reggel, amikor Pali felébredt, bár ki könnyen elhithette volna vele, hogy a paradicsomban ébredt. Képzeldésre gondolt, amikor megpillantotta a csipkés párna magasba toronyosodó csücskét, melynek alján úgy süppedt a feje, mint hegyölén a patak. A mennyezetről díszes csillár incselkedett a szeméivel, s a falon függő nagy festmények összekuszáltak gondolatát. Hirtelen behunyta a szemét, és oldalt fordult, hogy csak a padlót láthassa; de még nagyobb ámulatba esett, mert azt nem penészes, dohos szalma takarta, hanem valódi perzsa-szőnyeg. Mégis hasznára vált a pillantása, mert közelében, egy

széken felismerte nyűtt ruháit. Condolkozás nélkül kiugrott az ágyból, de majd visszaesett, mert csak akkor vette észre, hogy tiszta, új hálóruhában aludt. A töprengéstől megszaadította egy halk kopogtatás, mely után a mester belépett, és kedélyes hangulatban érdeklődött éjjeli nyugalma felől. Viszonzva a gazda jó hangulatát, ébredéseinek körülményeit elbeszélte neki.

Ezután együtt mentek a műhelybe, miközben a mester azt kívánta, hogy még egy kiskocsit csináljon. De így nyilatkozott a harmadik és negyedik kiskocsi elkészítése után is!

Juliska lassan megbarátkozott a nagy várossal, és arra törekedett, hogy munkahelyéről, a nagy kerülőket okozó boulevardok mellőzésével, keskeny utcákon át, minél rövidebb és olcsóbb úton juthasson haza. Az út-keresés közben egyik utcából a másikba kanyargott, amikor váratlanul elébe toppant két kisgyerek egy mesebeli, lócsős, lépcsős saroglyás kiskocsival. Arra vetett pillantása elég volt ahhoz, hogy a szíve egy helyett kettőt dobbanjon:

"János!" - tödült fejébe az emlékezés. "Konk János, Pali, itt vagyok? Jertek, könnyítsétek árva napjainkat!" - sóhajtott hangtalanul, miközben könnyes lett a két szemc.

A gyermekeket meglepte az idegen Frau furcsa viselkedése, és az utcát keresztezve iparkodtak távolodni tőle. Az asszony átlátta tervüket, s gyorsan a kirakat felé fordult, azon át követte őket. Amikor az utcasarkon eltűntek, utánuk sietett, s meggyűződt arról, hogy melyik házba tértek. Még mielőtt elérte volna a ház kapuját, tágas kirakataban megpillantotta a kiskocsi mását.

Hosszú ideig tűnődött a kirakat előtt, de minél tovább nézte a kiskocsit, annál bizonyosabbá vált előtte Konak János, bognárságú munkája. Határozott mozdulattal nyúlt a csengő után. Őszbecsavarodott, jól megtermett férfi nyitott előtte kaput, szívélyes udvariassággal.

-A kiskocsit... - hadarta zavartan, mire a mester utat mutatott neki a kapun át. A műhelyben egész közélről nézegette a kiskocsit, melyet a férfi szakértelemmel dícsért. Közben szemével élénken kutatót a műhely dolgozóiból. Már azt gondolta, hogy tévedett, amikor kitört a műhely ajtója, melyen át munkások dorongfákat horáltak be. E pillanatban éles sikoly harsogta túl a gépek zakatolását:

-Paa-li-! Paa-li-! S a mester meglepetten kapott az alált asszony után. Pali talán megismerte a sikolyt, mert rohant a mesteréhez, és mint drága kincset vette át tőle az elájult asszonyt, s szíve sugallatát duruzsolta a fülébe.

oooOooo

B. 76.

A BAGÓ .

A bagózás a dohányzás egyik fajtája, talán a legolcsóbb, de feltétlenül racionális, mert kihaszalja a pipában el nem égett dohányt, és csak a minimális kis hamu marad vissza. A bagós ember szempontjából nem minden pipa jó, mert amelyikben a dohány egészen elég, szerintük azt még forgalomba sem szabadna hozni. A bagózás egyébként a legszegényebb emberek élvezetéhez tartozott, aliknek még a jó béke világban 3 krajcárjuk sem akadt egy pakli dohányra. Sajnos, ilyen is sok volt annak idején.

A bagózó ember a legszemtelenebb, állapította meg bölcsen Nárai István, apám "öreg bérese".

-Mert kérem, folytatta István, ha éhes, vagy szomjas vagyok, és találkozem egy másik emberrel, nem kérek tőle sem ételt, sem italt, de ha nincs bagóm és egy pipás embert látok, még ha ismeretlen is, megkérdezem, nincs egy kis bagója?

Mellékesen megjegyzem, hogy István még lefekvéskor is benyomott egy adagot a jobb oldalra, ahol történetesen a foga is hiányzott. Érdeklődtem, mi történik azzal a bizonyos bagóval, ha elalszik, és nem lehet időnként egy-egy hegyeset sörcinteni.

-Erre már én is gondoltam, felelte nagy óvatosan István, hát kérem... pislantott vagy kettőt, de nagyon laposat, ... hát azt hiszem, álomban lenyelem, mert reggel ritkán van bagó a számban. -

Annak idején még előkelő úri házaknál is becsben tartották a pipatoriumot, amelyen a család férfi tagjainak pipái sorakoztak egymás mellett. Egyik tájték volt ezüst kupakkal, másikat kupak nélkül, volt már pirosra szívtott is, és valamelyik őről maradt a családra, ilyenből csak ünnepnapokon lehetett szelni, de nem hiányoztak a "selmeci" agyagpipák sem, sőt rendszeresen ezek voltak többségben. A pipák hosszú meggyfa szára pedig gyakorta

tartozott gyermekkorunk igen kellemetlen emlékei közé...
De a pipatorium nem hiányzott annak idején a m.kir.cső.őrsök legénységi szobájából sem, ahol rendszeren az egyik sarokban kapott helyet. Azon álltak szép sorjában a pipák a tulajdonosaik rendfokozatának megfelelő sorrendben. Nem hiányzott a kis dohány-zita sem, a "komisz" dohány tárolási helyéül. Még a két háború közti időben is több őrsön lehetett ilyent látni. Leltári tárgy lévén, nehezen lehetett azt "küllebbíteni". Kiegészítette a dohányzó felszerelést a pipaszurkáló, meg a bagó tárolására alkalmas hamutartószerűség. Ez utóbbit naponta a szakácsné a takarításkor kiürítette, s tartalmát az őrs konyha ablakába papírlapra helyezte, mert ha jön a bagóért János, ne zavarjon, ne kérdezzen senkit, hanem a szokott helyről magával vihesse az "értékes" homit.

János bá' egy kivénhedt urasági cseléd, aki kora miatt már bizony nem nagyon kapott állandó munkát. Ő volt azután az őrs munkása, ha fát kellett vágni, ezt-azt javítani a kerítésen, no meg disznóöléskor sem hiányozhatott. Ő naponta megfordult az őrsön azon a címen, nem kell-e valamit csinálni, de a valódi ok mindig a bagó felvételezése volt.

Ha már a leltári tárgyakról beszéltem, nem mulaszthatom el, hogy meg ne emlékezzek egy másik ilyenről. Ez pedig nem volt más, mint az őrsön évtizedeken át hűségösen szolgáló Kati-néni, az őrsfőzönő. Fiatalabb korában egyik grófi család szakácsnője; ott férjhezment a parádés kocsihoz. De ura már vagy két évtizede a mennyei csikókat tanítja és töri be parádésoknak, Kati-néni a csingertölgyesi őrsre került.

Olyan tudósítást azután nem tudott ám készíteni még az esperes úr szakácsnője sem, mint ő. De baromfi sem volt sehol anyyi, oly korán és oly szép, mint ez őrsön. A disznók hizlalása meg éppen az ő nagy tudománya volt. Takarékosága már a zsugoriság határára mozgott, de kevés őrs legénységét oly jól, oly változatos ételekkel, mint aminők az ő konyhájából kikerült. Gondoskodása "fiairól" meghatáran anyás volt. Szerette is minden csendőrt. A gazdálkodás vezetékjével legfeljebb csak ellenkezni lehetett, de a prb. csőt már rendszeren tartotta, ha nem volt a csizmája elég fényes, vagy a csizmas kamrában előmaradt egy kefe, vagy egy üres fényezés doboz.

Prb. csendőrt azonban nem volt mindig az őrsön, Kati-néni bosszúságát meg valahogyan le kellett vezetni, hát ezt telibe kapta János bá'.

Jól ismerte egymás természetét a két öreg...
-Nem tudna főzni, de még ebédelni sem ez a vén asszony, ha nem veszekedne velem- mondta János bá'.

-Két fül meg azért teremtődött az embernek, hogy amig egy ilyen vén asszony beszédéből egyiknek bemegy, kitaláljon a másikon.-

A béke azután megint megvolt közöttük...
Az őrsfőzönő anyáskodása arra is kiterjedt, hogy ha valamelyik jőr. télvíz idején hosszabb szolgálatból átfázva, fagyva vonult be, pillanatok alatt készen volt a jó hársfa teája, amit virágzaskor János bá' szedgetett. Idők multán a hársfa-tea helyett már az üzletben vásárolt "teafü"-ből főzött hirtelenében egy kis melegítőt, de mindig szigorúan rúm nélküli.

Egy ilyen szeles-havas téli késő délután megint egy jőr.-nek kellett bevonulnia, és Kati néni már időben tette fel a teavizet. János bá' is éppen ott tartózkodott akkor, hogy az az-napi bagót elvigye a szokásos helyről. Kati-néni is ott szpka a teafüvet szárítani második forrázásra, de éppen az ablak ellenkező sarkában.

Kati-néni a vénemberrel folytatott némi eszmecsérést, a szokásos napi formában, amikor a jőr. a konyhaablak előtt elhaladt, hogy bevonulását az öpk.-nak jelentse.

Látva ezt Kati-néni, sürgős dolgára hivatkozva a vén embernek azt ajánlotta, hogy tegye be kívülről a konyha ajtaját, és már-is a teás doboz után nyult. Hirtelen azonban eszébe jutott, hogy az ablakdeszkán is száritkozik még egy kis tea. Takarékosági okból csak a felét tette a teából a párolgó vízbe, míg a másik felét a száritkozó teából pótolta. Hogyan hogyan nem, a száritkozó tea helyett a bagóból tett a vízbe a teához.

Nagy örömmel öntötte a "teát" a csészékbe, kellően megcukrozva azokat, s a prb. cső már is a konyhaajtóban állott.

-Gyűjjék csak, gyűjjék Erdős úr, mindjárt felmelegszik ettől a kis teától. Egy kis mézet is tettem bele, meg egy kis citromkóvét is.-

A prb. cső meg is ragadta a nagy csészét, kevergette, kostólgatta, nagyobb kortyot nem lehetett még inni a forró teából. Az íze val hogy különös volt, de hát Kati-néni csak biztangatta.

E pillanatba lépett a konyhába A ztalos 6rm. jv. és egyben a gazdálkodás vezetője is, hogy a már elkészített teatől felmelegedjék.

-Szakácsné, milyen tea ez?
-Milyen? Olyan, amilyent mindig főzni szoktam.
-Ez aztán nem olyan, köbstolja csak meg!-

Katinéni megköstolja: -Mária segits. Jajj...Jajj- és már el is kapta a két csészét az asztalról.
Szerencsére János bá' időközben már elhagyta a konyhát.
-Mindennek ez a vén bűnöző az oka, de többet ne kerüljön a szemem elé. Bagó pedig a mai naptól nincs részére, mert mindig kiöntöm a szemébe.-

oooOooo

KÖZLEMÉNYEK, SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

SYDNEYI csoportunk október 22-én tartotta meg szokásos tavaszi piknikjét, mely igen jól sikerült. Az austral tavasz kezdetén az időjárás is igen kellemes volt, s így tekintélyes számban vettek részt azon Bajtársak, Barátok és jó Ismerősök, kb. 100. A karácsonyi akciónkra és a B.L. támogatására eszközölt gyűjtést is jó anyagi eredménnyel zárult. Mint ottani tudósítunk írja: "Jó volt hallani, hogy mennyire népszerű és hízogpotló médium a mi megszokott kedves könyomatosunk, a Bajtársi Levél".

További sikert és eredményt kívánunk e csoportunknak lelkes és fáradtságot nem kímélő, követezre méltó tevékenységéhez.

Itt köszönöm meg közössiégünk munkái csoport általi elismerését, valamint annak folytathatásához nyilvánított jó kívánságokat. En csak azt kérem, hogy úgy, mint eddig, ezután is támogassanak a Bajtársak közös célunk megvalósíthatásáért önzetlenül végzett munkásságomban. (Szerk.)

FRANCIAORSZÁGI Bajtársi Csoportunk bensőségesen emlékezett az NHBK-val és a Magyar Kátholikus Missióval karöltve a magyar szabadságharc 5. évfordulójáról 1961. október 22-én. Résztvett azon a Roubaix környékén letelepedett magyarság, és a helybeli francia hatóságok képvisellete is.

"Az ünnepély magyar szent-misével kezdődött, amelyen Németh Ferenc r. kat. magyar lelkész mélyszántó beszédben emlékezett meg a magyar szabadságharc 5 év előtti vérbefojtásáról és sárbatiprásáról. Aztán mintegy 100 főnyi résztvevő néma tiszteletben felvonult a Hősök emlékművéhez. Itt a területi vezetők elhelyezte a csoportunk gyönyörű virágkoszorúját, amelyen nemzeti színű szalagon "Budapest 1956." felírás volt, s itt a kis lelkes magyar csoport elénekelte a Himnuszt."

Dr. Tóth József órnagy bajtársunkat Isten elszólította sorainkból. Az australian Perthben halt meg 1956. október hó 3-án, súlyos gyomorfehély betegségben. A West-Australian Csoportunk vezetője volt; igaz magyar, jó bajtárs! Felleisége és két árva gyászolják velünk együtt!

A Mindenható adjon az elhunytak örök nyugalomát, hátrahagyott Hozzátartozóinak belenyugvást a változhatatlanba és mielőbbi vígasztalást!

Hernády Sándor alez. Körmöczy Nándor g. szds., Sipos János órm. bajtársainkat kérem, hogy válaszoljanak utóbbi levelünkre.

Hollandiában a magyar szabadságharc 5 éves évfordulójára rendezett nagyszabású ünnepségekről -hely szűke miatt-, lapunk következő számában számolunk be.

A karácsonyi akciónkra való hozzájárulásra tehető Bajtársaink figyelmét ismételten felhívjuk!

=====

H A N D S C H R I F T - K É Z I R A T . Adress-Cim: B. L. SZERKESZTŐSÉGE.
UTRECHT. Nansenlaan 29. Nederland-Europe.
=====

Drukkerij!
Printed Matter!
Periodique!
Drucksache!

Heer
Mr. Dr. Béla R E K T O R
Msr. 302 High St.
Herrn. MONTEREY, Calif.

U.S.A.

268a